

Ole Harald Dahl

BEKJENNELSE I NOVEMBER

Novelle

Axel Johan Barth var maler og bodde i Tønsberg, Norges eldste by. Der hadde han sitt atelier i fem minutters gangavstand fra leiligheten. Det romslige atelieret ga utsikt ned mot jernbanestasjonen. Det bød derfor ikke på problemer å ta imot elever fra så vel Sandefjord og Larvik, som Holmestrand og Drammen, foruten Tønsberg og traktene omkring byen. Leiligheten lå i nærheten av det nye biblioteket.

Store deler av sommeren hadde Axel Johan Barth tilbrakt nede på bryggen. – Byen flytter dit ned om sommeren. Når feriefolket gjør sin entré, slår en ny ånd inn over den fredfulle byen. Den kontemplative middelalderstemningen som fortsatt råder i Tønsberg, blir feid til side hver gang sommergjestene melder seg langs bryggekanten, og tappekranene åpnes som fossestryk.

På denne tiden av året var malerens arbeidsrutiner gått i oppløsning mer enn en gang. Han som ellers var en ganske disiplinert kunstner. Normalt var han til stede i atelieret før klokken ni hver morgen. Men ved St. Hans-tid fikk han et behov for å puste ut. Da ga han opp sin hengivenhet for kunsten, til fordel for et liv hvor han i noen uker rett og slett ga faen. Han lot seg isteden rive med av naturens dunkle drifter. På atelieret ble elevene stående alene tilbake.

Sommeren -98 gikk det noe heftigere for seg enn ellers. Etter kort tid var han innspunnet i et nettverk av hendelser, hendelsenes virkninger og virkningenes krav på nye hendelser. De jaget ham frem fra time til time, dag etter dag, ofte ble det natt etter natt, gjennom alle sommerens uker. – Da sommeren var på hell, var han pengelens, sliten, arbeidssky og forlatt av dem han regnet som sine venner. Samtidig kom også reservasjonene. Han ble dyster til sinns og rystet til refleksjon over et liv som han visste kun førte ett sted. Etter to måneder kunne han ikke annet enn å fortsette sommerlivet, men han kunne allikevel ikke og skalv av abstinens.

En luke åpnet seg ned til angstens bunnløse og altoppslukende mørke. Som et iskaldt gufs steg mørket opp. Det ville ham noe. Det grep tak i ham, knuget ham og erobret sjikt for sjikt av selvbevissthetens fundamenter. Det knuste og tilintetgjorde. Tankene ble innkapslet i et frysetørkende mikrounivers, hvor de smuldret til ugjenkjennelige bruddstykker av seg

selv.

Kaldsvett, utmattet og oppgitt sank han til sist sammen. Sittende i gresset hvilte han hodet mot en knyttet neve, mens han vemodig tilkjennega sin avmakt overfor sommerens demoni. Feberer steg i blodet, mens blomstene duftet og fuglene fortsatt sang.

Beruset av en eggende trang til å gi opp den siste rest av ærefrykt for livet og dermed den siste rest av stolthet og verdighet, sendte han alle sine bekymringer, plikter og vegring på båten. Tilbake lå en naken sjel. En sjel uten falske verdier og usle selvbedrag, men også uten evne og mot til å leve et redelig liv. Til å kjempe for kår som kunne gi ham de nødvendige bekreftelser. Ja, kun livsbekreftende kår! Det er nok. Mer trenger ikke et menneske! Det holder for oss alle. Men Axel Johan Barth hadde forspilt sin evne til å kjempe.

Slik gikk noen uker. Ja, høsten -98 gikk det lenger tid enn normalt. Vinden drev regndråper, sludd og snøfiller gjennom luften. Axel Johan Bart var fortsatt uproductiv. Han drev gatelangs, alltid alene. Ofte gikk han lange turer ut på Nøtterøy. Ned på bryggen gikk han bare en sjelden gang. Derimot gikk han stadig på kino. Det lindret ensomheten for noen timer, men alltid ble han innhentet igjen.

Når han drev omkring, la han merke til skumringen som vevde i landskapet, tidligere og tidligere for hver ettermiddag. Lysene ble stadig tydeligere i byens vinduer. Folk beredte seg til vinteren. Han så dem snakke sammen, sittende til bords under vakre lysekroner, mens mørket hvilte tungt i gater og streder. – Det var blitt november.

Omsider lukket sjelen seg definitivt for virkningene fra sommerens mylder, fra heten, begjæret og den blygselløse sanseruseren. Det skjedde uten noen særskilt foranledning. Det bare skjedde. Antagelig om natten, for da han våknet den spesielle dagen, kjente han seg litt lettere enn vanlig. Ellers merket han ikke noe særlig til å begynne med. Han bare kjente seg lettere i kroppen, og det gjorde sitt til at grunnstemningen i sinnet også var noe lettere. På formiddagen holdt riktignok tungsinnet vaner ham fortsatt i sjakk. Mens han skar brødet, så han på kniven og gjorde seg sine sedvanlige, lite muntre refleksjoner.

Det var utover ettermiddagen og kvelden at det løsnet. Han var på vei hjem fra en utflukt, var gått over bybroen og fulgte gangveien over det sydligste av byens to fjell. Da åpnet det seg under ham, men denne gangen var det ingen luke ned til et destruktivt mørke. Det var kreativitetens kilder som åpnet seg, ikke lik en brønn, men mer lik en innsjø – eller et helt hav. Den sterke, gledesfylte opplevelsen ved å gjenkjenne sin egen skaperkraft, trakk ham ned. Med et sukk av inderlig tilfredshet lot han seg synke ned i

dypet. Han sank og sank, og nøt hvert åndedrag mens han sugde til seg belivende krefter. Men heller ikke i hans personlige genesis var det fred og harmoni. Der ble han fanget inn av sin lengsel etter ånd – etter vill og uhemmet skapertrang. Med voldsom appetitt lengtet han etter alt som kunne gi ham inspirasjon til å arbeide. Åndslengselen reiste av sted med blikket hans og førte det ut av sjelen, inn i en verden hvor mektige krefter sprang frem i dagen som norner og kyklopers jubelrop. Et sted hvor fremmede ansikter blafret opp og snakket med lydløse munnegeberder, mens vinder hvinte fra alle verdenshjørner. Det buldret, gjallet og tonte uten at lydene og stemmene lot seg lokalisere.

Han før av sted og ble slynget fra side til side, som var han festet bak et spann av ville hester. Det glimtet av lys i utallige farger. Det hylte av lykksalig begeistring inne i ham, og han kjente en ufattelig tilfredsstillelse over atter å være i kreativitetens favntak. Talentet sydet i fingerspissene, til tross for roen som fortsatt manglet.

I neste øyeblikk steg han mot høydene. Umettelig på inntrykk lot han sanselivet svinne. Han steg og steg, eller sank og sank, det gikk i grunnen ut på det samme, og han visste at om han kunne, så ville han straks stige inn og ta bolig blant gudene. Han opplevde en suverenitet som han tidligere ikke hadde vært i nærheten av. Legemet med alle dets livsdrifter og vidunderlige begjær, menneskene som alltid var omkring ham selv om han ikke snakket med dem, jorden med dens fjell og trær, med elver, fjorder, hus og gater, det ble alt sammen fjernere og fjernere. Det ble likegyldig og uinteressant. Ja, han kjente seg myndig og uangripelig. Alt det gamle fikk en blek betydning sammenlignet med det som nå åpnet seg for ham. Selv det mest fullkomne, utopiske kunstverk ville ikke kunne fortone seg som annet enn en matt og blek kopi, sett opp mot den tilværelsen og de erfaringene han nå steg inn i.

Den deprimerende sanseverdenen var i ferd med å forsvinne, inntil han ganske svakt, men allikevel så klart fikk høre en stemme, en annen stemme enn alle de andre, som talte til ham inne fra hans eget bryst. Den lød: «Begjæret gir deg ingen rett til eiendom. Ditt blir kun det du våger å rette et sannhetssøkende blikk mot.»

Han skalv i knærne, han frøs og ristet i hele kroppen der han stod i hagen foran den gamle sjømannsskolen. Vinden pisket ham i ansiktet. Han var våt til skinnet og kunne ikke se særlig annet enn sludd og snø som la seg langs kanter og inne i hulrom. Øynene hans var også i ferd med å bli tildekket og han gned seg i ansiktet, mens han tenkte: «Livet var ikke mye verd, om ikke noe blendet og forførte meg, slik at jeg – i fullkommen ensomhet, blir i stand til å finne en vei til mitt virkelige selv.»

Han kom i samme øyeblikk til å huske en avtale han hadde gjort for lang tid siden, inne i det store bygget bak ham. Den begynte å haste. Det var lenge siden det hadde vært sjømannsskole der inne.